

Wyrok z dnia 21 listopada 2001 r.

II UKN 632/00

Z dniem 1 stycznia 1997 r. utraciło moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa (Dz.U. Nr 47, poz. 214 ze zm.), co oznacza, że od tego dnia przy ocenie niezdolności do pracy dla celów rentowych bierze się pod uwagę również możliwość dalszego wykonywania pracy zarobkowej przez osobę dotkniętą szczególnym naruszeniem sprawności organizmu (§ 25 tego rozporządzenia).

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Maria Tyszal (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2001 r. sprawy z wniosku Grzegorza P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Ł. o dalsze prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 czerwca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 14 stycznia 2000 r. [...] po rozpoznaniu odwołania Grzegorza P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w Ł. z dnia 15 grudnia 1999 r. wstrzymującej mu dalszą wypłatę pobieranej renty wobec uznania go - w wyniku kontrolnego badania lekarskiego - za zdolnego do pracy, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu się, na stałe, prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia jej wstrzymania. Sąd ten, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego ustalił, że wnioskodawca (urodzony 12 lutego 1972 r.) praktycznie jednooczny od

1999 r. jest nadal niezdolny do wykonywania wyuczonego zawodu montera urządzeń telekomunikacyjnych. Zdaniem Sądu, skoro stan zdrowia wnioskodawcy nie uległ zmianie w porównaniu ze stanem stwierdzonym w 1997 r., uzasadniającym zaliczenie go do trzeciej grupy inwalidów i przyznanie renty inwalidzkiej, to w świetle art. 78 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) brak było podstaw do wstrzymania wypłaty tej renty.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi, po uzupełnieniu postępowania dowodowego, wyrokiem z dnia 7 czerwca 2000 r. [...] zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżony apelacją organu rentowego i oddalił odwołanie. W uzasadnieniu swego orzeczenia Sąd wywiódł, że: „zgodnie z nowym brzmieniem obowiązującego od dnia 1 września 1997 r. przepisu art. 23 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) - niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu (ust. 1). Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy (ust. 2). Częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (ust. 3). Całokształt okoliczności sprawy, a przede wszystkim ustalenia poczynione w postępowaniu apelacyjnym wskazują na to, Grzegorz P. nie spełnia w rzeczywistości wyżej wymienionych warunków do uznania go za chociażby niezdolnego do pracy. Chociaż nie jest on zdolny do pracy w wyuczonym zawodzie mechanika maszyn rolniczych (praca ta wymaga bowiem obuocznego widzenia), to należy zauważyć, iż odwołujący nigdy nie wykonywał tej pracy. Ubezpieczony może natomiast wykonywać dotychczasowe zatrudnienia montera, polegające na kopaniu rowów pod kable telefoniczne. Jest on także zdolny do kontynuowania podjętej pracy chałupniczej, tj. klejenia tekturowych opakowań. Fakt ten potwierdziły obydwie biegłe sądowe okulistki, a wcześniej Lekarz Orzecznik ZUS. W tej sytuacji nie można zgodzić się, iż wnioskodawca nabył prawo do dalszej wypłaty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, która została mu wstrzymana z dniem 1 stycznia 1999 r. z mocy art. 78, cytowanej ustawy o z.e.p. Jako osoba, która nie jest chociażby częściowo niezdolna do pracy w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów, nie spełnia on warunków z art. 32 w/w ustawy do nabycia renty.”

Wyrokowi Sądu Apelacyjnego zaskarżonemu kasacją pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił: „rażące naruszenie prawa materialnego, mianowicie - art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) poprzez przyjęcie, iż wnioskodawca nie spełnia warunków określonych w wyżej wymienionym przepisie do uznania go za częściowo niezdolnego do pracy i w konsekwencji nie spełnia warunków do otrzymywania renty w wyniku nieprawidłowej wykładni wyżej wymienionego przepisu; art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin poprzez przyjęcie, iż zachodzą warunki do wstrzymania dalszej wypłaty renty wnioskodawcy w sytuacji, gdy nie było przesłanek do wstrzymania uprawnień do renty” i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz oddalenie apelacji organu rentowego.

Rozpoznając sprawę Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Kasacja jest środkiem zaskarżenia o charakterze ściśle prawnym o ograniczonym zakresie podmiotowym, przedmiotowym i czasowym a - stosownie do art. 393¹¹ KPC - w postępowaniu kasacyjnym, Sąd Najwyższy jest związany granicami kasacji wyznaczonymi jej podstawami, skonkretyzowanymi w zarzutach i ich uzasadnieniem oraz wnioskami.

Przede wszystkim podkreślenia wymaga niedbałość z jaką kasacja została sporządzona bowiem jej autor powołał się na „rażące naruszenie prawa materialnego”, mimo że nie jest to podstawa kasacyjna wskazana w art. 393¹ KPC, „rażące naruszenie prawa” mogło stanowić podstawę uzasadniającą wniesienie rewizji nadzwyczajnej; przepisy odnoszące się do tego środka zaskarżenia zostały skreślone już ustawą z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego... (Dz.U. Nr 43, poz. 189). Mimo tego Sąd Najwyższy rozpoznał sprawę, ponieważ w dalszej części kasacji został sformułowany zarzut „nieprawidłowej” wykładni art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Przepis ten stanowi, że częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Cała konstrukcja uzasadnienia tego zarzutu opiera się na tezie, że skoro wnioskodawca jest niezdolny do wykonywania wyuczonego (na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej) zawodu mechanika maszyn rolniczych, w którym nigdy nie

pracował, to jest osobą częściowo niezdolną do pracy w rozumieniu tego przepisu. Teza ta jest błędna ponieważ całkowicie pomija przepisy szczegółowo określające zasady orzekania o niezdolności do pracy. Zgodnie z art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy o z.e.p. przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy uwzględnia się: „możliwość wykonywania dotychczasowej pracy biorąc pod uwagę jej rodzaj i charakter, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne”. Stosownie do § 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 sierpnia 1997 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy dla celów rentowych (Dz.U. Nr 99, poz. 612), które weszło w życie 1 września 1997 r., przy ocenie niezdolności do pracy zarobkowej bierze się pod rozwagę łącznie wszystkie wymienione w nim kryteria, w tym nie tylko wskazane w art. 24 ustawy o z.e.p. , lecz również stopień przystosowania do ubytków anatomicznych, kalectwa, skutków choroby oraz obok posiadanych kwalifikacji - także wykonywane czynności i warunki pracy oraz możliwość dalszego wykonywania pracy zarobkowej. Skoro więc wnioskodawca nigdy nie pracował w wyuczonym zawodzie, to jego niezdolność do pracy zarobkowej należało oceniać przy uwzględnieniu pracy wykonywanej, czyli pracy polegającej na kopaniu rowów pod kable telefoniczne oraz pracy chałupniczej - klejenia opakowań tekturowych.

Podkreślić należy, że skarżący pominął okoliczność, iż wnioskodawca uzyskał prawo do renty inwalidzkiej w kwietniu 1997 r. Stosownie do § 25 obowiązującego wówczas rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie (...) szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa (Dz.U. Nr 47, poz. 214), istniejące u wnioskodawcy szczególne naruszenie sprawności organizmu, jakim jest „praktyczna” ślepota jednego oka, uzasadniało zaliczenie go do trzeciej grupy inwalidów mimo zachowania zdolności do wykonywania zatrudnienia. Przepis ten utracił moc wobec wejścia w życie powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z 8 sierpnia 1997 r., w którym brak jest przepisu o analogicznej treści. Oznacza to, że od dnia 1 września 1997 r. przy ocenie niezdolności do pracy dla celów rentowych, także osób, u których występuje szczególne naruszenie sprawności organizmu, bierze się pod uwagę również możliwość dalszego wykonywania pracy zarobkowej. Uregulowanie zawarte w § 5 rozporządzenia z dnia 8 sierpnia 1997 r. wprowadziło jedną z najbardziej istotnych zmian stanu prawnego w zakresie świadczeń rentowych. W świetle tego przepisu oraz art. 23 i 24 ustawy o z.e.p. w ich brzmieniu obowiązującym od 1 września 1997 r. stanowisko Sądu Apelacyjnego było prawidłowe.

we, a kasacyjny zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem art. 23 ust. 3 tej ustawy jest nieusprawiedliwiony.

Bezzasadny jest także zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem art. 78 ust. 1 ustawy o z.e.p. Wprawdzie autor kasacji nie sprecyzował, na czym to naruszenie polega, jednakże uzasadnienie kasacji wskazuje, że jest to zarzut jego niewłaściwego zastosowania. Według kasacji, skoro wnioskodawca w 1997 r. uzyskał prawo do renty inwalidzkiej, to jej wstrzymanie może nastąpić tylko w razie stwierdzenia - w wyniku badania lekarskiego - poprawy w stanie jego zdrowia. Również ten pogląd jest błędny. Przepis ust. 1 art. 78 stanowi, że prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy ulega zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu ustalono zmianę stopnia niezdolności do pracy, brak tej niezdolności lub jej ponowne powstanie. W jego zakresie przedmiotowym mieszczą się więc trzy sytuacje, a mianowicie: 1) zmiana stopnia niezdolności do pracy, 2) ustalenie braku niezdolności do pracy, 3) ponowne powstanie takiej niezdolności. Zgodnie z zasadami interpunkcji zdania rozdzielone przecinkiem, zestawione bezspójnikowo oraz zdania połączone spójnikiem „lub” są zdaniami współrzędnymi, co oznacza, że słowo „zmiana” odnosi się tylko do ustalania stopnia niezdolności do pracy. Tak więc wykładnia gramatyczna zdania stanowiącego ten przepis nie uzasadnia wniosku, że warunkiem ustalenia braku niezdolności do pracy jest zmiana w stanie zdrowia. Przypomnieć należy, że pogląd o uzależnieniu ustalenia braku (uprzednio stwierdzonego) inwalidztwa od zmiany w stanie biologicznym rencisty ukształtował się w wyniku orzecznictwa byłego Trybunału Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok z dnia 12 czerwca 1969 r., I TR 650/69) oraz praktyki sądów ubezpieczeń społecznych w stanie prawnym, według którego o inwalidztwie decydowały zarówno stan biologiczny, jak i kryteria ekonomiczne (potencjalna zdolność do wykonywania zatrudnienia i wysokość zarobków). Zagadnienie, czy i na ile - wobec zmiany stanu prawnego z dniem 1 września 1997 r. - pogląd ten zachował aktualność, wykracza poza ramy kasacyjnego rozpoznania niniejszej sprawy, wobec braku stosownego uzasadnienia odnoszącego się do zarzutu naruszenia art. 78 ust. 1 ustawy o z.e.p.

Zgodnie z art. 393¹⁵ KPC, Sąd Najwyższy rozpoznając kasację, której podstawę stanowią zarzuty naruszenia prawa materialnego jest związany stanem faktycznym stanowiącym podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Skoro zatem podstawą faktyczną w rozpoznawanej sprawie było ustalenie, że wnioskodawca jest

zdolny do wykonywania dotychczasowej pracy, to zastosowanie przez Sąd Apelacyjny art. 78 ust. 1 ustawy o z.e.p. było prawidłowe.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy, nie znajdując usprawiedliwienia wskazanych podstaw kasacyjnych, na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====